

श्री ५ को सरकार
गृह पञ्चायत मन्त्रालय

श्री ५ को सरकारले बनाएको तल लेखिएबमोजिमको पञ्चायत विकास तथा जग्गा कर नियमहरू २०२८ सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

पञ्चायत विकास तथा जग्गा कर ऐन २०२२ को दफा १४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्री ५ को सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:- (१) यी नियमहरूको नाम "पञ्चायत विकास तथा जग्गा कर नियमहरू २०२८" रहेको छ ।

(२) यी नियमहरू तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछन् ।

२. परिभाषा:- विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यी नियमहरूमा "ऐन" भन्नाले पञ्चायत विकास तथा जग्गा कर ऐन २०२२ सम्मानुपछि ।

३. जग्गावाला र मोहीहरूको लगत खडा गर्ने:- (१) ऐन लागू भएको क्षेत्रमा कर असूल गर्ना निमित्त स्थानीय पञ्चायतले आफ्नो इलाकाभित्रका आफ्नो जग्गा आफै कमाउने जग्गावाला, आफ्नो जग्गा अरुलाई कमाउन दिने जग्गावाला र मोहीको छुट्टा छुट्टै लगत क्रमशः अनुसूची १ र अनुसूची २ बमोजिमको ढाँचामा खडा गरी राख्नुपर्दछ । जग्गावाला तथा मोहीले तिरेको वार्षिक करको लगत अनुसूची ३ बमोजिमको ढाँचामा खडा गरी राख्नुपर्दछ ।

(२) अंशबण्डा, अपुताली, बेचबिखन वा अरु कुनै व्यहोराबाट कुनै जग्गाको सम्बन्धमा कसैले हक प्राप्त गरी सो जग्गाको जग्गावाला वा मोहीमा हेरफेर भएमा त्यस्तो व्यहोराको लिखतको रजिष्ट्रेशन पास भएकोमा रजिष्ट्रेशन पास गरी दिने कार्यालयले रजिष्ट्रेशन पास भएको मितिले ३५ दिनभित्र र रजिष्ट्रेशन पास गराउनु नपर्ने घरसारको लिखतबमोजिम हेरफेर भएकोमा त्यस्तो लिखत गरी लिने व्यक्तिले प्रमाणको निस्सा सामेल राखी लिखत गरी लिएको मितिले ७ दिनभित्र त्यसको सूचना स्थानीय पञ्चायतलाई विनूपछि र स्थानीय पञ्चायतले पनि सोहीबमोजिम आफूकहाँ रहेको जग्गावाला र मोहीको लगत सच्याई दुरुस्त राख्नुपर्छ ।

४. जग्गा कित्ताको लगत राख्न पर्ने:- स्थानीय पञ्चायतले आफ्नो इलाकाको जग्गाको कित्ताको तथ्याङ्क अनुसूचा ४ बमोजिमको ढाँचामा राख्नुपर्छ ।
आधिकारिक मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ ।

५. जग्गावाला र मोहीलाई दिइने कर निर्धारण पूर्जा:- (१) ऐन लागू भएका क्षेत्रमा ऐनबमोजिम लागू गर्ने कर निर्धारण गरी सालसालै असुल गर्नको निमित्त स्थानीय पञ्चायतले नियम ३ बमोजिमको लगतको आधारमा अनुसूची ५ बमोजिमको ढाँचामा आफ्नो इलाकाको प्रत्येक जग्गावाला र मोहीको कर निर्धारण पूर्जा तयार गरी राख्नुपर्छ ।

(२) स्थानीय पञ्चायतले सूचना आफ्नो कार्यालय र वडा वडामा टाँसी प्रकाशित गरी तोकिएपछि प्रत्येक जग्गावाला र मोहीले स्थानीय पञ्चायतबाट आफ्नो कर निर्धारण पूर्जा लिनुपर्छ ।

(३) नियम ३ को उप-नियम (२) बमोजिम कुनै जग्गाको सम्बन्धमा जग्गावाला वा मोहीमा हेरफेर भएमा त्यसरी हक प्राप्त गरी कायम हुन आउने जग्गावाला वा मोहीले पनि तद्बनुसार आफू-आफ्नो कर निर्धारण पूर्जा सच्याई लिनुपर्छ ।

६. करको निर्धारण र असुली:- (१) सम्बन्धित जग्गावाला र मोहीको नाममा वितरण भई राखेको कर निर्धारण पूर्जामा उल्लिखित मुख्य वार्षिक उब्जनीलाई साधारणतया आधार मानी कर निर्धारण गरिनेछ । प्रत्येक सालको लागि ऐनबमोजिम लागू गर्ने कर निर्धारण भएपछि सम्बन्धित जग्गावाला र मोहीहरूको जानकारीको लागि कर दाखिल गर्ने म्याद अगावै स्थानीय पञ्चायतले अनुसूची ६ बमोजिमको ढाँचाको सूचना आफ्नो कार्यालय र वडा वडामा टाँसी प्रकाशित गर्नेछ ।

(२) कर निर्धारण गर्नको लागि स्थानीय पञ्चायतले प्रत्येक वर्ष आफ्नो इलाकाको मुख्य वार्षिक उब्जनीको तथ्याङ्क संकलन गर्नु पर्छ र सोही तथ्याङ्कको आधारमा स्थानीय पञ्चायतले कर निर्धारण गरी असुल गर्नेछ ।

(३) मुख्य वार्षिक उब्जनीको तथ्याङ्क संकलन गर्न स्थानीय पञ्चायतले मुख्य वार्षिक उब्जनी कटानी हुने समय अगावै सम्बन्धित जग्गावाला तथा मोहीको जानकारीको लागि तथ्याङ्क संकलन गर्ने मिति तोकी सूचना आफ्नो कार्यालय र वडा वडामा टाँसी प्रकाशित गर्नुपर्छ । यसरी संकलन गरिएको मुख्य वार्षिक उब्जनीको तथ्याङ्कको आधारमा जग्गावाला र मोहीको नाममा वितरण भई रहेको कर निर्धारण पूर्जामा आवश्यक थपघट गर्नुपर्ने भएमा सोहीबमोजिम थपघट गरी त्यसमा स्थानीय पञ्चायतको निस्सा लगाई दिनुपर्छ र सोही मुताबिक आफ्नो कार्यालयमा रहेको लगत समेत सच्याउनु पर्नेछ ।

७. स्थानीय पञ्चायतको कोष र त्यसको संचालन:- (१) ऐनबमोजिम स्थानीय पञ्चायतले असुल गरेको करको ३५ प्रतिशत सर्वसंचित कोषमा १० प्रतिशत जिल्ला सभामा र ५५ प्रतिशत स्थानीय पञ्चायतको कोषको नाउँमा नजिकको बैंकमा दाखिल गर्नुपर्छ र रु. ५००१- पाँचसयअठ्ठाब्बो एकसय बँकमा दाखिल नगरी अन्यत्र राख्न सकिने छैन ।

(२) स्थानीय पञ्चायतको कोषको रकम मूल खाता र कार्य संचालन खाता गरी दुई खातामा जम्मा गरिनेछ । कोषको रकम सर्वप्रथम मूल खातामा जम्मा हुनेछ । गाउँ सभा वा नगर पञ्चायतको निर्णयानुसार वार्षिक कार्य लक्ष्यको निमित्त छुट्याइएको रकम र नियम १० को उप-नियम (२) बमोजिमको एक वर्षको लागि चाहिने तलब र मसलन्दको रकम चार बराबर किस्तामा बाँडेर प्रत्येक ३।३ महीनाको लागि मूल खाताबाट कार्यसंचालन खातामा जम्मा गरिनेछ र कार्यसंचालन खाताबाट मात्र उक्त कामहरूमा खर्च गर्न सकिने छ ।

(३) मूल खाताको संचालन स्थानीय पञ्चायतको प्रधानपञ्च र स्थानीय प्रमुख जिल्ला अधिकारीको संयुक्त दस्तखतबाट संचालन गर्नुपर्छ ।

तर प्रधानपञ्च नभएको अवस्थामा उप-प्रधानपञ्च र उप-प्रधानपञ्च पनि नभएको अवस्थामा जिल्ला पञ्चायतले तोकिदिएको स्थानीय पञ्चायतको कुनै सदस्य र प्रमुख जिल्ला अधिकारीको संयुक्त दस्तखतबाट सो खाताको संचालन हुनेछ ।

(४) कार्य संचालन खाताको संचालन नगर पञ्चायतको हकमा प्रधानपञ्च र प्रधान अधिकृतको संयुक्त दस्तखतबाट र गाउँ पञ्चायतको हकमा प्रधानपञ्च र गाउँ पञ्चायतको सचिवको संयुक्त दस्तखतबाट गर्नुपर्छ ।

तर प्रधानपञ्च नभएको अवस्थामा उप-प्रधानपञ्च र उप-प्रधानपञ्च पनि नभएको अवस्थामा जिल्ला पञ्चायतले तोकिदिएको स्थानीय पञ्चायतको कुनै सदस्य र प्रधान अधिकृत वा गाउँ पञ्चायतको सचिवको संयुक्त दस्तखतबाट सो खाताको संचालन हुनेछ ।

८. करको रसीद दिने:- स्थानीय पञ्चायतको सचिवले कर बुझाउने जग्गावाला र मोहीलाई अनुसूची ७ बमोजिमको रसीद दिनुपर्छ ।

९. रुपैयाँको उपयोग:- (१) ऐनबमोजिम स्थानीय पञ्चायतलाई प्राप्त हुने करको रकम देहायको प्राथमिकताको क्रमानुसार गाउँ पञ्चायतको इलाकामा गाउँ सभाको र नगर पञ्चायतको इलाकामा नगर पञ्चायतको निर्णय बमोजिम विकास कार्यमा खर्च गर्नु पर्छ ।

(क) सिंचाई,

(ख) उन्नत बीज र खाद्य बिक्री वितरण,

(ग) वैज्ञानिक कृषि औजार तथा कलपूर्जाहरूको बिक्री वितरण र प्रयोगात्मक तरीकाको प्रदर्शन,

(घ) उन्नत जातका गाई, गोरु तथा अन्य पशु र पंछी पालन,

(ङ) बचत भकारी र बेचबिखन सम्बन्धी कार्य,

(च) पञ्चायत भवन, बाटो, पुल, गुम्बोजको निर्माण,

(छ) निःशुल्क अनिवार्य प्राथमिक शिक्षालय,

आधिकारिकता प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

- (क) मुग्ध र रोगको रोकथाम,
 (ख) स्थानीय जनताको हितको लागि आवश्यक दैनिक उपभोगका वस्तुहरू बिक्री वितरण गर्ने व्यवस्था ।

(२) स्थानीय पञ्चायतको कोषमा दाखिला भएको करको रकम मध्ये बढीमा १० प्रतिशतसम्मको रकम स्थानीय पञ्चायतको सचिव र कर असुल सम्बन्धी काममा लाग्ने अन्य कर्मचारीहरूको तलब तथा मसलन्दमा खर्च गर्न सकिनेछ ।

१०. मालपोत लाग्ने:- ऐन वा यस नियमबमोजिमको कर नलाग्ने पर्ती जग्गा, शिक्षण संस्थाको हक वा भोगमा रहेको जग्गा, धो ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकिदिएको जग्गा र नगर पञ्चायत वा गाउँ सभाले ऐनबमोजिमको कर नलाग्ने भनी तोकिदिएको आफ्नो इलाकाभित्रको ताल, पोखरी, वन वाटिका, वा खर खरौट भएको जग्गा वा कुनै सार्वजनिक संस्थाको भोग चलनमा रहेको जग्गामा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम मालपोत लाग्नेछ ।

११. जिल्ला पञ्चायतले निरीक्षण गर्ने:- (१) ऐनको दफा १० बमोजिम प्रत्येक वर्ष खाद्यान्न वा अन्य नगदी बालीको दरभाउ निर्धारण गर्न प्रयोजनको निमित्त स्थानीय जिल्ला पञ्चायतले समय समयमा आफ्नो प्रतिनिधि खटाई सम्बन्धित स्थानीय पञ्चायतको इलाकाको निरीक्षण गराउन र स्थानीय पञ्चायतलाई तत्सम्बन्धी आवश्यक निर्देशनहरू दिन सक्नेछ ।

(२) ऐनबमोजिम स्थानीय पञ्चायतलाई प्राप्त भएको करको रकम यी नियमहरू बमोजिम स्थानीय विकास कार्यमा उपयोग भएको छ छैन भनी समय समयमा सम्बन्धित जिल्ला पञ्चायतले जाँच बुझ गरी आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(३) स्थानीय विकास कार्यको निर्धारण र सम्पादनमा स्थानीय पञ्चायतलाई मार्ग प्रदर्शन र सहत गर्न आवश्यकतानुसार जिल्ला पञ्चायतले प्राविधिक कर्मचारीहरू खटाउन र प्राविधिक सल्लाह तथा निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(४) ऐन लागू भएको दुई वा दुईभन्दा बढी स्थानीय पञ्चायतहरूको बीचमा संचालन भई रहेको तथा पछि संचालन हुने विकास कार्यमा समेत समन्वय ल्याउन जिल्ला पञ्चायतले आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(नियम ३ को उप-नियम (१) संग सम्बन्धित)

गाउँ पञ्चायत कार्यालय

पञ्चायत विकास तथा जगा कर शाखा

जन्मावालाको लगत

जगावालाको नाम थर धनी तं जिल्ला
 ठेगाना वडा पञ्चायत

[illegible]

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

नेपाल राजपत्र भाग ३

(नियम ३ को उप-नियम (१) संग सम्बन्धित)

..... गाउँ पञ्चायत कार्यालय

पञ्चायत विकास जगा कर शाखा

मोहीको लगत

मोहीको नाम थर..... मोही नं.

नागरिकता ठेगाना पञ्चासत

জিলা

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

४२८

अनुसूची-३

(नियम ३ को उप-नियम (१) संग सम्बन्धित)
पञ्चायत विकास तथा जग्गा कर निर्धारण सम्बन्धित
जग्गावाला र मोहीको करको लगत

.....गाउँ । तगर पञ्चायत
.....जिल्ला
.....अञ्चल ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

क्षेत्रफल	मूख्य वार्षिक उब्जनी	आपनो जग्गा आफै कमाउने जग्गावाला		आपनो जग्गा अरूलाई कमाउन दिने जग्गावाला			मोही		वार्षिक कर
		जग्गावालाको नाम	सं. रखीव नं.	जग्गावालाको नाम	सं. रखीव नं.	कूत पानी सेर	मोहीको नाम	सं. रखीव नं.	
जग्गाको किसिम	बालो	मुरो मन	पानी सेर	पानी	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	रु. रु.
वडा नं.	राप्ती जिल्ला	अना कटो	पानी धुर	रु. रु.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	रु. रु.
किसा नं.	राप्ती जिल्ला	अना कटो	पानी धुर	रु. रु.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	रु. रु.
साल	राप्ती जिल्ला	अना कटो	पानी धुर	रु. रु.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	सं. रखीव नं.	रु. रु.

(नियम ४ संग सम्बन्धित)

गाउँ पञ्चायत कार्यालय
पञ्चायत विकास जमा कर शाखा
जमा कित्ता लगत

लगल तयार गरेको मिति

[illegible]

लगत तयार गर्नेको दस्तखत

आधिकारिकतः मुद्रण विभागवाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अनुसूची- ६

(नियम ६ को उप-नियम (१) संग सम्बन्धित)

..... गाउँ । नगर पञ्चायत कार्यालयको

पञ्चायत विकास तथा जग्गा कर दाखिल गर्ने सूचना

पञ्चायत विकास तथा जग्गा कर नियमहरू २०२५ को नियम ६ को उप-नियम (१) अनुसार यस गाउँ । नगर पञ्चायतका प्रत्येक जग्गाबाला र मोहीको जानकारीको लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ । यस आर्थिक वर्ष २०२ २०२ को निमित्त तपाईंहरूले तिर्नुपर्ने पञ्चायत विकास तथा जग्गा कर यही सालको चैत्र मसान्तभित्र यस कार्यालयमा ल्याई बुझाउनु होला । सो म्यादभित्र कर नबुझाएमा प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम कारवाही गरिनेछ । पञ्चायत विकास तथा जग्गा कर निर्धारण पूर्जामा लेखिएको मुख्य वार्षिक उब्जनीको आधारमा उक्त कर असूल उपर गरिनेछ । त्यस्तो पूर्जा लिई नसकेकोले यस कार्यालयमा आई पूर्जा लिन वा आफूले तिर्नुपर्ने करको रकमको जानकारी लिन सक्नु हुनेछ ।

मिति

.....

प्रधान पञ्च

संज्ञा विभाग
संज्ञा विभाग
संज्ञा विभाग

सिद्धरवार
विभाग,
मद्रास